

บทที่ 8 การเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2

สงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้นในระหว่าง ค.ศ. 1939 - 1945 นั้น มีผลสืบเนื่องมาจากนโยบายการต่างประเทศและการดำเนินการทางการเมืองการทูตของประเทศมหาอำนาจในยุโรป เริ่มมาตั้งแต่สนธิสัญญาสันติภาพหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำความไม่พอใจให้ประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ เช่น เยอรมนีไม่พอใจปัญหาค่าปฏิกรรมสงครามและการเสียดินแดน อิตาลีไม่พอใจปัญหาการแบ่งดินแดนภายหลังสงคราม สภาคองเกรสของสหรัฐอเมริกาไม่ยอมลงนามรับรองสนธิสัญญาแวร์ซายส์เพราะมีความรู้สึกว่สนธิสัญญาแวร์ซายส์เป็นสนธิสัญญาที่ขาดความยุติธรรม เป็นต้น

ปัญหาที่ตามมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้ประเทศมหาอำนาจในยุโรปหาทางระงับไม่ให้สงครามเกิดขึ้นอีกในอนาคต ได้มีการจัดตั้งองค์การสันนิบาตชาติใน ค.ศ. 1919 เพื่อสันติภาพของโลก และเพื่อความร่วมมือกันระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีการเจรจาทางการเมืองการทูตของประเทศมหาอำนาจยุโรป ได้แก่ข้อตกลงในสนธิสัญญาโลคาร์โน (Locarno) ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1925 เพื่อยืนยันข้อตกลงในสนธิสัญญาแวร์ซายส์ให้เยอรมนีรับรู้อาณาเขตของตนในส่วนที่ติดต่อกับฝรั่งเศสทางตะวันตก และในส่วนที่ติดต่อกับเชโกสโลวาเกียทางด้านตะวันออก การรับเยอรมนีเข้าเป็นสมาชิกขององค์การสันนิบาตชาติใน ค.ศ. 1926 และข้อตกลงระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศฝรั่งเศสกับรัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาได้ลงนามในสนธิสัญญาบริยอง - เคลล็อก แพค (Briand-Kellogg Pact) หรือกติกาสัญญาปารีส (Pact of Paris) ใน ค.ศ. 1928 เพื่อทำความตกลงแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยสันติวิธี สนธิสัญญาฉบับนี้มีประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ เข้าร่วมลงนามด้วย

ใน ค.ศ. 1931 ญี่ปุ่นรุกรานแมนจูเรียของจีน เป็นการเริ่มเปิดฉากให้เห็นว่าสงครามโลกอาจจะเกิดขึ้นได้ในไม่ช้า จีนร้องเรียนสันนิบาตชาติให้ลงโทษญี่ปุ่น แต่ญี่ปุ่นก็ลาออกจากสันนิบาตชาติใน ค.ศ. 1933

ตั้งแต่ ค.ศ. 1933 เป็นต้นมา ฮิตเลอร์ปกครองเยอรมนีมีนโยบายยกเลิกสนธิสัญญาแวร์ซายส์ ซึ่งเป็นความตั้งใจตั้งแต่แรกเริ่มเพราะมีความเห็นว่าสนธิสัญญาฉบับนี้มีลักษณะเผด็จการมากเกินไป

ในระยะ 2 ปีแรกที่ฮิตเลอร์เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ฮิตเลอร์ได้เร่งสะสมกำลังทหารและอาวุธอย่างไม่เปิดเผยและลาออกจากสันนิบาตชาติ กระทำการทุกอย่างที่เป็นการละเมิดสนธิสัญญาสันติภาพ แต่เขาได้ตกลงรับรองความเป็นกลางของเบลเยียมใน ค.ศ. 1934 เพื่อแสดงให้เห็นความตั้งใจในการรักษาสันติภาพในยุโรป

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1935 ฮิตเลอร์ได้ประกาศยกเลิกการลดกำลังอาวุธตามข้อตกลงในสนธิสัญญาแวร์ซายส์และหลังจากนั้นก็ทำการเกณฑ์ทหารและฝึกหัดทหาร และในปีต่อมาก็เคลื่อนกำลังทัพเข้ายึดครองเขตปลอดทหารในไรน์แลนด์โดยไม่มีประเทศใดขัดขวาง ทั้ง ๆ ที่เป็นการกระทำที่ล่อแหลมต่อความปลอดภัยของฝรั่งเศส ถ้าประเทศมหาอำนาจพันธมิตรทำการประท้วงและบังคับเยอรมนีให้ถอยทัพไปก็จะเป็นการชู้ฉ้อไม่ให้เยอรมนีกล้ารุกรานดินแดนอื่น ๆ อีก แต่การนิ่งเฉยของมหาอำนาจพันธมิตรทำให้เยอรมนี มีความเชื่อมั่นในตนเองในการที่จะละเมิดสนธิสัญญาสันติภาพและทำการรุกรานดินแดนอื่น ๆ อีกต่อไป

นโยบายต่างประเทศของมหาอำนาจประชาธิปไตย

นโยบายการต่างประเทศของมหาอำนาจพันธมิตรก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น เป็นนโยบายที่ขัดแย้งกัน ไม่ได้ทำความตกลงกันก่อน จะเห็นได้จากกรณีที่ฝรั่งเศสยกกองทัพเข้ายึดแคว้นรูห์ (Ruhr) ใน ค.ศ. 1923 นั้น อังกฤษไม่เห็นด้วย เพราะผลที่ตามมาทำให้เยอรมนีอ้างการที่ถูกยึดแคว้นรูห์นี้ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ พวกกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมนัดหยุดงาน เยอรมนีไม่มีเงินจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม

ในกรณีนี้สันนิบาตชาติจัดการประชุมให้มีการลดอาวุธทางบกและทางเรื่อนั้น อังกฤษได้ยอมให้เยอรมนีมีกำลังอาวุธทางเรือได้ 35% ของกองทัพเรืออังกฤษ ทำความไม่พอใจให้ฝรั่งเศสมาก เพราะฝรั่งเศสไม่ต้องการให้เยอรมนีสะสมกำลังอาวุธเพิ่มขึ้น และไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงขององค์การสันนิบาตชาติ

นอกจากนี้อังกฤษและฝรั่งเศสยังมีนโยบายผ่อนปรน (Appeasement) ต่อประเทศมหาอำนาจอักษะ อันจะเป็นการนำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 นโยบายผ่อนปรนนั้น หมายถึงการยอมทำตามข้อเรียกร้องของกลุ่มประเทศเผด็จการโดยหวังว่าเมื่อยอมผ่อนผันเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว ประเทศนั้น ๆ คงจะไม่ละเมิดสัญญาเรียกร้องสิ่งอื่นเพิ่มขึ้นและจะทำตนเป็นมิตรที่ดีต่อทุกประเทศ แต่ตามความเป็นจริงแล้วประเทศเหล่านี้ก็ยังคงเรียกร้องในสิ่งที่ตนต้องการ

ในการที่อังกฤษและฝรั่งเศสมีนโยบายผ่อนปรนต่อประเทศมหาอำนาจอักษะนั้น ก็เนื่องมาจากต้องการรักษาสันติภาพเพราะเห็นตัวอย่างมาจากผลเสียหายที่ได้รับภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และคาดว่าถ้าสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น ความรุนแรงคงจะมากกว่าสงครามที่ผ่านมา ดังนั้นการดำเนินนโยบายทางการทูตกับประเทศต่าง ๆ จึงต้องพยายามไกลเกลี่ยให้เกิดสันติภาพ แต่่นโยบายทางการทูตที่ผ่านมาก็มักเป็นผลดีต่อฝ่ายเยอรมนีตลอดเวลา ฮิตเลอร์ฉวยโอกาสนี้เข้ารุกรานดินแดนอื่น ๆ เช่นใน ค.ศ. 1935 เข้ายึดครองแคว้นซาร์ (Saar) ซึ่งตามข้อตกลงของสนธิสัญญาแวร์ซายส์ แคว้นซาร์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองขององค์การสันนิบาตชาติเป็นเวลา 5 ปี หลังจากที่เยอรมนี

สะสมกำลังทหารและกองทัพเรือเรียบร้อยแล้วก็เข้ารุกรานเขตไรน์แลนด์ใน ค.ศ. 1936 ตามสนธิสัญญาสันติภาพเขตไรน์แลนด์เป็นเขตปลอดทหาร ต่อจากนั้น เยอรมนีก็รวมออสเตรียเข้ากับเยอรมนีเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1938 และรวมแคว้นสุเดเตน¹ ของเชโกสโลวาเกียในเดือนกันยายนปีเดียวกัน อันเป็นผลจากความตกลงที่เมืองมิวนิค และใน ค.ศ. 1939 เยอรมนีก็ได้ดินแดนส่วนอื่นของเชโกสโลวาเกียอีก ฝรั่งเศสเคยได้ลงนามตกลงใน ค.ศ. 1924 - 1925 กับเชโกสโลวาเกีย เพื่อช่วยต่อต้านการรุกรานจากภายนอกประเทศ แต่ฝรั่งเศสก็ไม่กล้าต่อต้านการรุกรานของเยอรมนีในเชโกสโลวาเกีย

นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของฮิตเลอร์นั้นมีผลต่อประเทศมหาอำนาจพันธมิตร กล่าวคือ อังกฤษพอใจที่เยอรมนีต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ และจะมีนโยบายเป็นกลางไม่ขัดขวางการรุกรานของเยอรมนีแต่อย่างใด

ในประเทศอังกฤษ ผู้นำพรรคอนุรักษนิยมและพรรคแรงงานมีนโยบายผ่อนปรนและวางตนเป็นกลางไม่อยากที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับประเทศอื่น ๆ และไม่ประสงค์ที่จะให้เกิดสงครามขึ้น และไม่ได้เตรียมสร้างกำลังอาวุธและทหาร ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเยอรมนีเตรียมพร้อมก่อนหน้านั้นแล้ว ผู้ที่เห็นการณ์ไกลคือ เซอร์ วินสตัน เชอร์ชิล (Sir Winston Churchill) แต่เขาก็ไม่มีอำนาจพอ นายเนวิลแชมเบอร์เลน (Neville Chamberlain) นายกรัฐมนตรี ยังคงรักษานโยบายผ่อนปรนต่อไป แต่นายแอนโทนี อีเดน (Anthony Eden) รัฐมนตรีต่างประเทศไม่เห็นด้วยและเขาลาออกจากตำแหน่งไปใน ค.ศ. 1938 และลอร์ด แฮลิแฟกซ์ (Lord Halifax) ก็เข้ารับตำแหน่งแทน เขามีนโยบายเช่นเดียวกับนายเนวิลแชมเบอร์เลน

ฝรั่งเศสไม่พอใจนโยบายของพรรคนาซีเยอรมัน แต่ฝรั่งเศสก็ไม่กล้าตัดสินใจที่จะทำอะไรลงไปถ้าอังกฤษไม่ให้ความสนับสนุนด้วย ฮิตเลอร์ตระหนักดีว่าฝรั่งเศส ไม่พร้อมที่จะทำสงครามและยอมรับสัมพันธภาพระหว่างฝรั่งเศสกับโปแลนด์และการเพิ่มกำลังทหารรักษาเขตไรน์แลนด์ ตะวันตกให้เข้มแข็งขึ้น จุดอ่อนของฝรั่งเศสคือนโยบายภายในประเทศ ใน ค.ศ. 1930 มีการแข่งขันทางการเมืองกันบ่อยครั้ง มีทั้งพวกหัวปานกลาง ช่วยจัด และขวาจัด พวกซ้ายจัดได้แก่พรรคคอมมิวนิสต์ และพวกขวาจัดได้แก่พรรคฟาสซิสต์ ฐานะการเมืองของฝรั่งเศสไม่มั่นคง เมื่อฮิตเลอร์ยกกองทัพเข้ายึดเขตไรน์แลนด์ ฝรั่งเศสก็ไม่มีทางที่จะต่อต้านกองทัพของเยอรมนีได้ ใน ค.ศ. 1936 รัฐบาลฝรั่งเศสเป็นรัฐบาลผสมประกอบด้วยพรรคโซเชียลิสต์และคอมมิวนิสต์ มีเลออง บลูม (Leon Blum) เป็นหัวหน้า นโยบายของบลูมในการปฏิรูปสังคมนั้น ทำความตกใจให้แก่พรรคอนุรักษ

¹ นายคอนราด เฮนไลน์ (Conrad Henlein) จัดตั้งพรรคสุเดเตนร่วมมือกับพรรคนาซีเยอรมันในการที่จะรวมแคว้นสุเดเตนซึ่งมีชาวเยอรมันอาศัยอยู่ประมาณ 3 ล้านคน ให้แก่เยอรมนี

นิยมมาก (Conservatives) เป็นเหตุให้พวกฝ่ายขวาเริ่มสนับสนุนพรรคนาซีเยอรมนีอย่างเปิดเผย จะเห็นได้ว่านโยบายการต่างประเทศของกลุ่มประเทศมหาอำนาจประชาธิปไตยนั้นเป็นนโยบายที่ผ่อนปรนต่อมหาอำนาจอักษะ เพราะต้องการสันติภาพ ไม่ได้เตรียมพร้อมที่จะทำสงครามและคาดว่าสงครามคงจะไม่เกิดขึ้นอีก ฐานะทางการเมืองภายในประเทศไม่มั่นคง พรรคการเมืองต่าง ๆ แย่งชิงกันเป็นรัฐบาล ทำให้ไม่มีโอกาสที่จะเตรียมกำลังทหารไว้ทำสงครามต่อไป นโยบายการต่างประเทศก็ไม่สอดคล้องกันดังกล่าวทำให้เกิดผลเสียหายทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ และสิ่งที่สำคัญคือนโยบายการต่างประเทศของฝ่ายอักษะมั่นคงและเข้มแข็งกว่า ฮิตเลอร์และมุสโสลินีเรียกร้องในสิ่งที่ตนต้องการตลอดเวลา และเมื่อใช้กำลังทหารเข้ายึดครองดินแดนต่าง ๆ กลุ่มมหาอำนาจประชาธิปไตยก็ไม่กล้าตัดสินใจทำการต่อต้านแต่อย่างใด

แกนโรม-เบอร์ลิน (The Rome-Berlin Axis)

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1935 มุสโสลินีได้รุกรานเอธิโอเปียซึ่งเป็นประเทศเอกราชสุดท้ายในอาฟริกา องค์การสันนิบาตชาติลงโทษอิตาลีว่าเป็นผู้รุกราน และลงมติให้ลงโทษอิตาลีทางเศรษฐกิจ อังกฤษส่งกองเรือรบไปประจำในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แต่อิตาลีไม่สนใจกับการขู่ของอังกฤษและยังทำการรบต่อไปจนกระทั่งได้ยึดครองเอธิโอเปีย จะเห็นได้ว่าอังกฤษพยายามที่จะให้ความปลอดภัยแก่เอธิโอเปีย แต่ก็ไม่เข้มแข็งพอที่จะต่อต้านการรุกรานของอิตาลีได้ และการลงโทษทางเศรษฐกิจก็ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่ออิตาลีแต่อย่างใด แต่กลับทำให้อิตาลีเพิ่มความสนิทสนมกับเยอรมนีมากขึ้น ทั้ง 2 ประเทศมีความสัมพันธ์ทางการทูตมาเป็นเวลานานแล้ว มุสโสลินีต้องการที่จะรวมกลุ่มทางการเมือง (Axis) หมายถึงกลุ่มต่อต้านประชาธิปไตย องค์การสันนิบาตชาติได้รับความลำบากใจมากเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ในเอธิโอเปียที่ไม่สามารถต่อต้านการรุกรานของอิตาลีได้

เมื่อสงครามเอธิโอเปียสิ้นสุดลง สงครามกลางเมืองในสเปนก็เกิดขึ้น กลุ่มชาตินิยมฝ่ายขวา (Nationalists) มีนายพลฟรังโก เป็นผู้นำ (General Francisco Franco) เข้ายึดการปกครองจากรัฐบาลฝ่ายซ้ายซึ่งได้รับการสนับสนุนจากพวกคอมมิวนิสต์ สงครามรุนแรงมากขึ้น พรรคนาซีเยอรมันและพรรคฟาสซิสต์อิตาลี ส่งกำลังทหารและอาวุธเข้าช่วยเหลือนายพลฟรังโกทำการปฏิวัติ รัสเซียเข้าช่วยเหลือรัฐบาลของสาธารณรัฐสเปน แต่กลุ่มประเทศมหาอำนาจตะวันตกวางตนเป็นกลาง สงครามสิ้นสุดลงในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1939 เมื่อกลุ่มชาตินิยมของนายพลฟรังโก เข้ายึดกรุงแมดริด (Madrid) ได้

การที่ประเทศมหาอำนาจประชาธิปไตยวางตนเป็นกลางนี้เป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มประเทศอักษะได้แสดงความสามารถในการสงคราม เป็นการทดลองกำลังอาวุธและกำลังทหารในสเปน แสดงความยิ่งใหญ่และชัยชนะของตนในขณะที่ฝ่ายประชาธิปไตยไม่กล้าเสี่ยงในการทำสงคราม

ข้อตกลงระหว่างเยอรมนีกับญี่ปุ่น

เยอรมนีต้องการญี่ปุ่นมาเป็นพันธมิตรด้วยเพื่อจะได้เป็นกำลังเสริมกลุ่มเผด็จการ ทั้ง 2 ประเทศ มีนโยบายที่คล้ายกันหลายด้าน เช่นการปกครองในระบอบเผด็จการต่อต้านคอมมิวนิสต์รัสเซีย มีนโยบายขัดแย้งกับองค์การสันนิบาตชาติ เป็นต้นในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1936 ทั้ง 2 ประเทศ ได้ลงนามในข้อตกลงต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ (Anti-Comintern Pact) ในปีต่อมาอิตาลีเข้าร่วมลงนามด้วย ต่อมาใน ค.ศ. 1941 ได้มีประเทศอื่น ๆ ร่วมด้วยอีก 11 ประเทศ

สัมพันธภาพระหว่างเยอรมนีและรัสเซีย (The Nazi-Soviet Pact)

ใน ค.ศ. 1932 สตาลินสั่งให้พรรคคอมมิวนิสต์ในเยอรมนีก่อการจลาจลต่อต้านรัฐบาลเยอรมนี ซึ่งสังกัตพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยในเวลานั้น เป็นการช่วยเหลือพรรคนาซีทางอ้อม และใน ค.ศ. 1933 เขาได้ประกาศว่าจะเลิกเข้าไปก่อกวนความสงบในยุโรป ต่อมาใน ค.ศ. 1934 ฮิตเลอร์ทำการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์และร่วมมือกับญี่ปุ่นใน ค.ศ. 1936 เป็นการชูขวัญรัสเซียซึ่งมีนโยบายเป็นกลางในเวลานั้น

รัสเซียเป็นสมาชิกขององค์การสันนิบาตชาติในเดือนกันยายน ค.ศ. 1934 มีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับการลดอาวุธ และในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1935 ได้ลงนามในสนธิสัญญาป้องกันทางทหารกับฝรั่งเศสและเชโกสโลวาเกีย สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ต่อต้านพรรคนาซีและพรรคฟาสซิสต์ไม่ให้เข้ามามีอิทธิพลในประเทศดังกล่าว

นโยบายผ่อนปรนของมหาอำนาจตะวันตกที่มีต่อฮิตเลอร์นั้นทำให้สตาลินเกิดความระแวงว่าเป็นนโยบายที่อังกฤษและฝรั่งเศสรักษาความปลอดภัยจากการรุกรานของเยอรมนี สตาลินคิดว่าฮิตเลอร์คงจะเข้าไปยึดครองยุโรปตะวันออกรวมทั้งรุกรานรัสเซีย โดยร่วมมือกับญี่ปุ่นซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับเขตแดนมองโกเลียกับรัสเซียในเวลานั้น

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1939 สตาลินจึงตกลงทำความเข้าใจกับฮิตเลอร์ การที่เยอรมนีมีสัมพันธไมตรีกับรัสเซียครั้งนี้ อาจจะทำให้อังกฤษและฝรั่งเศสไม่กล้าเข้าไปแทรกแซงโปแลนด์ เมื่อโปแลนด์ถูกรุกราน รัสเซียตกลงกับเยอรมนีอย่างไม่เป็นทางการว่ารัสเซียจะวางตนเป็นกลางในขณะที่เยอรมนีเข้ารุกรานโปแลนด์ รัสเซียจะได้โปแลนด์ตะวันออก ได้ฟินแลนด์ เอสโทเนีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย และเบสราเบีย ทั้ง 2 ประเทศลงนามในสนธิสัญญานาซี-โซเวียต แพค (Nazi-Soviet Pact) เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม ค.ศ. 1939 เป็นเหตุให้ฮิตเลอร์คิดที่จะเข้ารุกรานโปแลนด์ต่อไป การรุกรานโปแลนด์

ในขณะที่กลุ่มประเทศประชาธิปไตยขาดประสิทธิภาพในการรักษาสันติภาพ กลุ่มเผด็จการเตรียมการรุกราน มีฮิตเลอร์เป็นผู้นำในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ โดยการเรียกร่องดินแดน

ที่ตนต้องการและขู่ขวัญก่อนที่ฝ่ายตรงกันข้ามจะตัดสินใจใช้กำลัง เช่นการรวมออสเตรียและการยึดครองเชคโกสโลวาเกีย การเรียกร้องนครดานซิก เป็นต้น และเมื่อได้ดินแดนต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว อิตาลีต้องการฉนวนโปแลนด์ ซึ่งอยู่ระหว่างเยอรมนีและปรัสเซียตะวันออก ดินแดนแห่งนี้เคยเป็นของเยอรมนีมาก่อนและตกเป็นของโปแลนด์ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 โปแลนด์ปฏิเสธข้อเรียกร้องนี้ กลุ่มประเทศประชาธิปไตยหันมาให้ความช่วยเหลือโปแลนด์ นายแซม เบอร์เลน นายกรัฐมนตรีอังกฤษไม่พอใจอย่างยิ่งที่อิตาลีไม่รักษาคำมั่นสัญญาที่เคยให้ไว้ว่าจะไม่ผนวกดินแดนอื่น ๆ ในยุโรปอีก และเขาเคยทำความเข้าใจกับโปแลนด์เมื่อวันที่ 30 มีนาคม ค.ศ. 1939 ว่าจะรับรองโปแลนด์ และจะทำสงครามต่อต้านถ้าโปแลนด์ถูกรุกราน

เมื่อวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1939 เยอรมนียกทัพเข้าโจมตีโปแลนด์ทางทิศเหนือ ทิศตะวันตก และทางใต้ การรบดำเนินอยู่ 6 วันก็เข้ายึดกรุงวอร์ซอได้ ชาวโปแลนด์พากันต่อต้านอย่างทรหด จนถึงวันที่ 17 กันยายน รัสเซียยกกองทัพเข้าไปในเขตโปแลนด์ตะวันออกเพื่อเรียกร้องดินแดนตามที่เคยตกลงไว้ในสัญญาลับกับเยอรมนี ต่อจากนั้นรัสเซียก็เข้ายึดประเทศ 3 ประเทศบนฝั่งทะเลบอลติก

อังกฤษและฝรั่งเศสประกาศสงครามกับเยอรมนีเมื่อวันที่ 3 กันยายน เยอรมนีคาดหมายว่าทั้ง 2 ประเทศคงจะไม่เข้าช่วยเหลือโปแลนด์ และเขาไม่ได้เตรียมการป้องกันพรมแดนทางด้านตะวันตก รัสเซียยังคงเข้าข้างเยอรมนีและสนับสนุนให้พรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศประชาธิปไตยทำการจลาจลต่อต้านรัฐบาล รัสเซียได้ตกลงทำสัญญาการพาณิชย์กับเยอรมนีให้ความช่วยเหลือโดยการส่งวัตถุดิบไปให้เยอรมนี และช่วยขนส่งสินค้าจากตะวันออกและเอเชียตะวันออก สินค้าที่สำคัญได้แก่ ข้าว น้ำมัน เหล็ก แมงกานีสและสินค้าอื่น ๆ ที่ใช้ประโยชน์ในการสงคราม ในปีแรกหลังจากที่ลงนามในสัญญานั้น รัสเซียส่งน้ำมันและยางเป็นจำนวน 1 ล้านตันให้แก่เยอรมนีเพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตอาวุธใช้ในสงคราม เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น รัสเซียให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่เยอรมนีโดยตลอด

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1939 รัสเซียรุกรานฟินแลนด์ตามข้อตกลงที่ทำไว้กับเยอรมนี ฟินแลนด์ได้ทำการต่อต้าน แต่ในที่สุดรัสเซียเข้าครอบครองฟินแลนด์ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1940 กองทัพเยอรมนีเข้ายึดนอร์เวย์และเดนมาร์คได้ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1940 ต่อจากนั้นก็เข้ารุกรานเนเธอร์แลนด์และเบลเยียม เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1940 เข้ารุกรานฝรั่งเศสโดยผ่านเมืองดันเคิร์ก (Dunkirk) ขับไล่กองทัพของฝ่ายสัมพันธมิตรให้ถอยร่นไป

การยึดครองฝรั่งเศส

เยอรมนีเข้าโจมตีปารีสเมื่อวันที่ 13 - 14 มิถุนายน ค.ศ. 1940 การสงครามดำเนินต่อไป

ประมาณ 5 สัปดาห์ ฝรั่งเศสก็ลงนามในสนธิสัญญาสงบศึก ประเทศฝรั่งเศสถูกแบ่งเป็น 2 เขต คือเขตทางเหนืออยู่ในความยึดครองของเยอรมนี และเขตทางใต้อยู่ภายใต้การปกครองของจอมพล เปแตง² (Petain) มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองวิซี (Vichy) อิตาลีประกาศสงครามกับฝรั่งเศสและอังกฤษ เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน ส่งกองทหารเข้ารุกรานทางภาคใต้ของฝรั่งเศส คือ นิซ คอซิกา และตูนิเซีย

อังกฤษเป็นประเทศเดียวที่ยังคงต่อต้านกองทัพเยอรมนีและอิตาลี ภายในประเทศได้มีการเปลี่ยนตัวนายกรัฐมนตรีใหม่ นายวินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill) ได้รับเชิญให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1940 เขาเป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์และเป็นที่น่าไว้วางใจ เขาตัดสินใจที่จะทำสงครามต่อไป ถึงแม้ว่าจะกินระยะเวลาและทำสงครามตามลำพัง

การสงครามกับอังกฤษ (มิถุนายน ค.ศ. 1940 - มิถุนายน ค.ศ. 1941)

เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ. 1940 ฮิตเลอร์ส่งกำลังทัพเข้ารุกรานเกาะอังกฤษ โจมตี ทั้งทางอากาศและทางบก ฐานทัพอากาศและสถานที่สำคัญในกรุงลอนดอนถูกทำลาย แต่เยอรมนี ก็ยังไม่สามารถเอาชนะอังกฤษได้ ในระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง ตุลาคม ค.ศ. 1940 ฮิตเลอร์โจมตี อังกฤษทางอากาศ แต่ประสบความสำเร็จเพียงเล็กน้อย และจากเดือนตุลาคม ค.ศ. 1940 ถึงเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1941 เป็นการรบทางเรือในมหาสมุทรแอตแลนติก ส่วนทางด้านทะเลเมดิเตอร์เรเนียนนั้น กองทัพอิตาลี และเยอรมนีต่อต้านกองทัพเรืออังกฤษจนถึงคลองสุเอซ ส่วนทางด้านคาบสมุทรบอลข่านนั้น กองทัพ เยอรมันเข้ายึดดินแดนต่าง ๆ มาเป็นของเยอรมนี แต่อังกฤษก็สามารถต่อสู้ตามลำพังจนถึงเดือน มิถุนายน ค.ศ. 1941

เยอรมนีรุกรานรัสเซีย

เยอรมนีรุกรานรัสเซียในสนธิสัญญาที่ทำไว้กับรัสเซียในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1939 มาจนถึง ปลายปี 1940 ฮิตเลอร์และสตาลินมีความรู้สึกที่ไม่ไว้วางใจต่อกัน เยอรมนีเข้ารุกรานดินแดนใน คาบสมุทรบอลข่านซึ่งรัสเซียก็พยายามเข้าไปมีอำนาจอิทธิพลเช่นกัน ฮิตเลอร์ยังคงมีนโยบายต่อต้าน ลัทธิคอมมิวนิสต์ของรัสเซียและได้เข้ารุกรานรัสเซียในวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1941 โดยไม่ได้ ประกาศให้ทราบล่วงหน้า ภายใน 3 เดือนต่อมาเยอรมนียกทัพเข้ายึดเลนินกราดและเข้ายึดมอสโกว์ กองทัพรัสเซียทำการต่อต้านเข้าศึกอย่างสุดความสามารถ พอดีฤดูหนาวมาถึง เยอรมนีจึงต้องถอยทัพ กลับออกไป

²เคยเป็นรัฐมนตรีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสครั้งที่ 3 มีนายลาวาล (Laval) เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลของเปแตง ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ต้องทำตามนโยบายของฮิตเลอร์ แต่ในระยะต่อมาได้ร่วมมือกับฝรั่งเศสเสรีภายใต้ การนำของ นายพลเดอโกล (De Gaulle) ทำการต่อต้านเยอรมนี

สหรัฐอเมริกาเข้าร่วมสงคราม (ธันวาคม ค.ศ. 1941 - สิงหาคม ค.ศ. 1945)

ประธานาธิบดีรูสเวลต์ (Roosevelt) แห่งสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลืออังกฤษเรื่อยมา ความจริงแล้วชาวอเมริกันยังต้องการรักษานโยบายโดดเดี่ยวอยู่ต่อไป แต่ในขณะเดียวกันก็ทำนุบำรุง กองทัพให้เข้มแข็งพร้อมที่จะทำสงครามต่อไปในอนาคต สหรัฐอเมริกาเห็นความพ่ายแพ้ของฝรั่งเศส และชัยชนะของกลุ่มประเทศอักษะ ซึ่งแบ่งแนวการรบออกเป็น 3 เขตคือ เยอรมนีทำการรบใน ยุโรปโจมตีอังกฤษและรัสเซีย อิตาลีทำการรบในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ญี่ปุ่นทำการรบในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ สหรัฐอเมริกามีนโยบายที่จะปรับปรุงประเทศทางด้านเศรษฐกิจและส่งเสริมค้า มขายในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ต้องมาเผชิญกับสินค้าของญี่ปุ่นซึ่งตีตลาดในเวลานั้น สหรัฐอเมริกา ได้ประกาศห้ามส่งอาวุธไปขายให้ญี่ปุ่นใช้ทำสงครามกับจีนในเวลานั้น และญี่ปุ่นขอร้องให้สหรัฐอเมริกา วางตนเป็นกลาง

สหรัฐอเมริกาเข้าร่วมสงครามครั้งนี้ด้วยเมื่อญี่ปุ่นโจมตีเพิร์ล ฮาร์เบอร์ (Pearl Harbour) ฐาน ทหารเรือของสหรัฐอเมริกาในเขตแปซิฟิกเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1941 ในวันรุ่งขึ้นประธานาธิบดี รูสเวลต์จึงประกาศสงครามกับญี่ปุ่น เยอรมนีและอิตาลี ทั้ง 2 ฝ่ายมีประเทศบริวารเข้าช่วยรบด้วย การสงครามจึงขยายไปทั่วโลก มีการนำอาวุธที่ทันสมัยมาใช้ เช่นเครื่องบิน รถถัง ลูกกระเบิดที่มี อันตรายมากกว่าก่อน

ตั้งแต่ ค.ศ. 1942 ถึง ค.ศ. 1945 สงครามแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ในระยะแรกกลุ่มประเทศ อักษะเป็นฝ่ายได้ชัยชนะ แต่ในระยะหลังฝ่ายมหาอำนาจพันธมิตรได้ชัยชนะ เนื่องจากมีอาวุธที่ทันสมัยกว่า เช่นมีเครื่องบิน รถถัง ปืนใหญ่ และมีกองทัพบก กองทัพเรือที่เข้มแข็งขึ้น และได้รับความช่วยเหลือ จากสหรัฐอเมริกา

การรบได้แผ่ขยายออกไปในอาฟริกาเหนือ ยุโรปตะวันตก ยุโรปตะวันออก ตะวันออกไกล และมหาสมุทรแปซิฟิก

ในเขตอาฟริกาเหนือ กองทัพอังกฤษได้ชัยชนะที่เอล อลามาย (El Alamein) มีนายพล มอนต์โกเมอรี (Montgomery) เป็นแม่ทัพทำการรบชนะกองทัพของนายพล โรมเมล (Rommel) แห่งเยอรมนี สามารถขับไล่กองทัพเยอรมนีและอิตาลีออกไปได้ ฝ่ายสัมพันธมิตรยกพลขึ้นบกใน เขตอาฟริกาเหนือเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1942 และสงครามสิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1943

ในยุโรปตะวันตก กองทัพของฝ่ายสัมพันธมิตรภายใต้การนำของนายพลไอเซนฮาว (Dwight D. Eisenhower) ยกพลขึ้นบกในเขตนอร์มันดี (Normandy) เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน ค.ศ. 1944 โดย ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยฝรั่งเศสเสรี ของจอมพล เดอ โกล (De Gaulle) มีศูนย์กลางในกรุง ลอนดอนคอยต่อต้านเยอรมนีในฝรั่งเศส ฝรั่งเศสเป็นอิสระจากการยึดครองของเยอรมนี ต่อจากนั้น

เข้าโจมตีอิตาลี และอิตาลีได้ยอมจำนนเป็นประเทศแรก กองทัพของฝ่ายสัมพันธมิตรร่วมกันโจมตีเยอรมนี เยอรมนียอมจำนนแก่ฝ่ายสัมพันธมิตรในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1945

ในยุโรปตะวันออก เยอรมนีเข้ารุกรานรัสเซียในปลายปี ค.ศ. 1941 พยายามเข้ายึดเลนินกราด และมอสโคว์ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นใน ค.ศ. 1942 เยอรมนีส่งกองทัพโจมตีรัสเซียอีกครั้งหนึ่ง ยกกองทัพข้ามแม่น้ำวอลกา (Volga) ไปจนถึงเขตคอเคซัส (Caucasus)

กองทัพสัมพันธมิตรเข้าช่วยเหลือรัสเซียขับไล่กองทัพเยอรมนีออกไปจากเขตแดนรัสเซียในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1942 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1943 เยอรมนีต้องยอมจำนนและถอนทหารออกไปจากรัสเซียใน ค.ศ. 1944

ทางด้านตะวันออกไกลและแปซิฟิก ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการเข้ายึดครองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และดินแดนอื่น ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิก ใน ค.ศ. 1942 ญี่ปุ่นเข้ายึดฮ่องกง สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ สุมาตรา และชวา ยกพลขึ้นบกบนฝั่งนิวกีนิ และเตรียมรุกรานออสเตรเลียต่อไป

กองทัพอเมริกันทำสงครามกับกองทัพญี่ปุ่นในมหาสมุทรแปซิฟิก และต้นปี ค.ศ. 1943 กองทัพอเมริกันภายใต้การนำของนายพล แมค อาร์เธอร์ (Mac Arthur) ประสบชัยชนะยึดได้เกาะต่าง ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิกและเขตอินโดจีน ตลอดจนดินแดนที่ตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาเข้ายึดครองฟิลิปปินส์ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1944 เข้ายึดอิวาชิมะ (Iwashima) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1945 และเข้ายึดโอกินาวา (Okinawa) ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1945 รัสเซียประกาศสงครามกับญี่ปุ่นและเข้ายึดแมนจูเรีย และเกาหลี ได้โดยไม่มีการต่อต้าน ญี่ปุ่นยังไม่ยอมแพ้ สหรัฐอเมริกาจึงทิ้งระเบิดปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมา (Hiroshima) เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม ค.ศ. 1945 และที่เมืองนางาซากิ (Nagasaki) เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ญี่ปุ่นจึงยอมจำนนในวันที่ 10 สิงหาคม และลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพอย่างเป็นทางการ ในวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1945

บทสรุป

การที่สงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้นในระหว่าง ค.ศ. 1939 - 1945 นั้น มีผลสะท้อนมาจากนโยบายต่างประเทศของประเทศมหาอำนาจในยุโรป การสงครามมีจุดเริ่มจากการรุกรานของฮิตเลอร์ใน ค.ศ. 1938 และ 1939 และการสงครามในระยะแรก ๆ นั้น ฮิตเลอร์มีอำนาจเหนือประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วยุโรป แต่หลังจากที่สหรัฐอเมริกาเข้าร่วมสงครามในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1941 นั้น สงครามกลายเป็นสงครามโลกที่แท้จริง และยุติลงในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945

ผลสะท้อนที่มาจากสภาพของประเทศต่าง ๆ ในยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้น จะเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ ประสบปัญหายุ่งยากเรื่อยมา และสิ่งที่เลวร้ายที่สุด คือปัญหาค่าปฏิกรรมสงครามที่ฝ่ายเยอรมนีต้องจ่ายให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตรทั้ง ๆ ที่ไม่เห็นชอบด้วย นายปวงกาเร่ (Poincare) นายกรัฐมนตรีฝรั่งเศสก็มีส่วนรับผิดชอบในการเข้ายึดแคว้นรูห์ (Ruhr) ใน ค.ศ. 1923

การเจรจาทางการทูตระหว่างประเทศมหาอำนาจเริ่มใน ค.ศ. 1924 ไม่ประสบความสำเร็จนัก ใน ค.ศ. 1925 ได้มีการตกลงในสนธิสัญญาโลคาร์โน (Locarno) เป็นการรับรองเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างเยอรมนีกับฝรั่งเศสทางด้านตะวันตกและกับเชคโกสโลวาเกียทางด้านตะวันออก เยอรมนีได้เป็นสมาชิกขององค์การสันนิบาตชาติใน ค.ศ. 1926 ใน ค.ศ. 1928 มีสนธิสัญญาบริยอง เคลล็อก แพค (Briand-Kellogg Pact) เพื่อตกลงระงับไม่ให้เกิดสงครามเกิดขึ้นในอนาคต

ใน ค.ศ. 1929 เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก และมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นในเอเชียระหว่างจีนและญี่ปุ่น คือญี่ปุ่นรุกรานแมนจูเรียใน ค.ศ. 1931 จีนร้องเรียนต่อองค์การสันนิบาตชาติ หลังจากการพิจารณาโทษแล้ว ญี่ปุ่นขอลาออกจากสมาชิกภาพในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1933

ในยุโรปเกิดสงครามประปรายภายหลัง ค.ศ. 1933 เนื่องจากความทะเยอทะยานของฮิตเลอร์ ในระหว่าง ค.ศ. 1933 - 1936 ฮิตเลอร์ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นเหตุให้เกิดสงครามได้ คือยกเลิกสนธิสัญญาแวร์ซายส์ เยอรมนีลาออกจากสันนิบาตชาติเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 1933 แคว้นซาร์ (Saar) ซึ่งอยู่ในความครอบครองของสันนิบาตชาติเป็นเวลา 15 ปี ก็ถูกเยอรมนีเข้ายึดครองใน ค.ศ. 1935 และในปีเดียวกันนี้เยอรมนีก็สะสมกำลังทหารและเข้ายึดเขตไรน์แลนด์ (Rhine-land) ใน ค.ศ. 1936 และเริ่มรวบรวมชาวเยอรมันที่อยู่ในดินแดนอื่น ๆ โดยรวมออสเตรียเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1938 รวมแคว้นสุเดเตนของเชคโกสโลวาเกียในเดือนกันยายน ค.ศ. 1938 และใน ค.ศ. 1939 ก็ได้ดินแดนต่าง ๆ ในเชคโกสโลวาเกีย ฮิตเลอร์สนับสนุนอิตาลีในการรุกรานอภิสสินี (เอธิโอเปีย) ใน ค.ศ. 1935 และเมื่อมีการประชุมข้อตกลงที่เมืองมิวนิคเมื่อวันที่ 29 กันยายน ค.ศ. 1938 นั้น ประเทศมหาอำนาจพันธมิตรก็ตกลงตามความต้องการของฮิตเลอร์

หลังจากนั้น ฮิตเลอร์เข้ารุกรานโปแลนด์เมื่อ 1 กันยายน ค.ศ. 1939 เป็นชนวนที่ทำให้สงคราม

เกิดขึ้น

เยอรมนีเข้าโจมตีฝรั่งเศสเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1940 และส่งกองทหารไปรุกรานรัสเซียในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1941

สงครามครั้งนี้กลายเป็นสงครามโลกเมื่อ เพิร์ล ฮาร์เบอร์ (Pearl Harbour) ถูกญี่ปุ่นทำลายเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ. 1941 สหรัฐอเมริกาประกาศสงครามกับญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศอักษะ ฝ่ายอักษะได้ชัยชนะใน ค.ศ. 1942 ญี่ปุ่นทำการรบในเขตแปซิฟิก ฝ่ายอักษะเริ่มแพ้สงครามใน ค.ศ. 1943 ฝ่ายสัมพันธมิตรยกพลขึ้นบกในเชตนอร์มันดี เมื่อ 6 มิถุนายน ค.ศ. 1944 อิตาลียอมแพ้เป็นประเทศแรกเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1944 เยอรมนียอมแพ้เมื่อ 8 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 ญี่ปุ่นยอมแพ้เป็นประเทศสุดท้าย ลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพเมื่อวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1945 สงครามโลกครั้งที่ 2 จึงยุติลง

คำถามทบทวน

1. สงครามโลกครั้งที่ 2 จะเกิดขึ้นหรือไม่ถ้าสนธิสัญญาแวร์ซายส์ไม่เข้มงวดต่อเยอรมนีจนเกินไป จงวิจารณ์
 2. จงวิจารณ์การเจรจาทางการทูตของประเทศยุโรปก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2
 3. เปรียบเทียบนโยบายการต่างประเทศของกลุ่มมหาอำนาจอักษะและมหาอำนาจฝ่ายสัมพันธมิตร
-

นายพล ดไวต์ ไอเซนฮาว
(General Dwight D. Eisenhower.)